

AL·LEGACIONS DE xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx AL PROGRAMA GENERAL DE PREVENCIÓ I GESTIÓ DE RESIDUS I RECURSOS DE CATALUNYA 2013-2020 (PRECAT20) I AL PLA D'INFRASTRUCTURES DE GESTIÓ DE RESIDUS MUNICIPALS (PINFRECAT20). JULIOL DE 2014

EN/NA xxxxxxxxxxxxxxxx, a xx desembre 2015, amb DNI 37644991 –V, actuant en la seva condició de representant legal de xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx, amb NIF xxxxxxxxxxxx i domicili social xxxxxxxxxxxxxxxx, pel present presenta les següents al·legacions al PRECAT20 i al PINFRECAT20.

EXPOSA LES SEVES CONSIDERACIONS I OBJECCIONS

En el mes de març de 2014, en el marc del procés participatiu obert per l'Agència de Residus de Catalunya (ARC), l'Ajuntament de Rubí va presentar un conjunt de propostes i al·legacions a l'esborrany del Programa de Prevenció i Gestió de Residus i Recursos de Catalunya (PRECAT20). L'annex I d'aquest informe conté el detall de les propostes i al·legacions que es van formular.

En data 3-11-2015 va començar el període de 45 dies hàbils d'exposició pública del PRECAT20 i el PINFRECAT20., amb la finalitat de donar a conèixer el seu contingut aprovat inicialment i poder rebre, si s'escau, observacions, suggeriments o al·legacions.

Previ el repàs de les al·legacions presentades al març de 2014, i previ l'anàlisi del redactat actual del PRECAT20, aprovat inicialment, pretén reforçar els arguments i continguts d'aquelles al·legacions que no han estat estimades d'incloure i, del conjunt dels dos programes, ja que considerem que no cobreix les expectatives d'un Nou model necessari per superar la ineficiència i insostenibilitat del sistema actual.

Per tant, s'exposen a continuació les al·legacions i suggeriments proposats per a les diferents actuacions i objectius proposats als dos programes i en definitiva, demanem la retirada del pla i programa i reformular l'estratègia, els objectius i les prioritats d'un nou programa.

Que, un cop estudiats els Pla i programa, és voluntat de la nostra entitat interposar les presents al·legacions, amb els arguments i propostes següents:

PRIMER.- CONTEXT DE LES AL·LEGACIONS

Primer de tot, sembla del tot forassenyat dur l'aprovació d'aquests dos programes amb un Govern en funcions i en un marc polític com el que estem en aquests moments al país.

L'Estratègia Catalana Residu Zero (ECRZ) (<http://estrategiaresiduzero.cat>) és una iniciativa conjunta i coordinada d'un seguit de municipis, entitats ecologistes i socials i universitats (de la qual en formem part), municipis, universitats, entitats i empreses amb la finalitat d'orientar fermament la política de residus del nostre país cap a la prevenció i la reducció de la generació de residus i de la fracció resta. S'assumeix ja d'entrada que els residus són recursos que es malbaraten i que són causa de perjudici ambiental.

Per primer cop en 14 anys, al 2014 la fracció resta augmenta, augmenta un 1,7% la producció de residus i la recollida selectiva neta (30%) s'estanca des del 2010. Es ven evident que en aquests moments de canvis ens cal un canvi de paradigma, en el model de producció, consum i gestió dels residus i un canvi de marc normatiu català. Aquests resultats ens reafirmem que cal invertir les tendències actuals del 30% de recuperació efectiva i el 70% de tractament finalista, en un escenari pel 2024.

Partim de la consideració general que la política de residus del nostre país ha de fer un salt qualitatiu important precisament en aquests anys, i no mantenir el model continuista del PRECAT20, i que cal un nou Programa de prevenció i gestió amb noves estratègies i accions efectives.

A les al·legacions que presentem, incorporem les que considerem més prioritàries a debatre que hauria d'incorporar un nou Programa de prevenció i de gestió dels residus com a recursos i a un nou Pla sectorial d'Infraestructures de residus.

Des de l'ECRZ creiem que tant la ciutadania com el teixit industrial, productiu i comercial del nostre país ja estan majoritàriament en disposició d'entomar aquest necessari canvi de paràmetres tant en l'ordenament com en les maneres de fer. També pensem que ja és hora d'anar més enllà dels acords voluntaris i que cal entrar a regular aspectes de les pràctiques de producció o distribució que són generadores de residus i que desplacen una responsabilitat que és privada a l'àmbit públic.

Fa més de 20 anys que es va aprovar la Llei Reguladora dels Residus i amb ella, i els programes de gestió de residus subsegüents, s'ha aconseguit ordenar la gestió de residus i posar-la a nivell equiparable al nostre entorn desenvolupat. Doncs, ara cal i es el moment oportú per endegar i aplicar les mesures adients per tal que els objectius de prevenció i recuperació de residus com a recursos, la responsabilitat ampliada dels productors, es facin realment efectius. Això comportarà també, un nou impuls legislatiu que es proposa des de l'ECRZ emparat per una proposta de Llei catalana de prevenció dels residus.

SEGON.- CONSIDERACIONS PRÈVIES

El PRECAT20 es presenta amb un discurs de criteris i principis que apunten en una bona direcció que cal un nou model de gestió dels residus, que avanci en la prevenció i en l'aprofitament dels recursos, però es queda, com en els altres Programes predecessors, en un discurs buit d'instruments, de concrecions en els canvis necessaris de sistemes de recollida i de gestió, d'infraestructures ecoeficients i dels canvis normatius necessaris per a aconseguir el canvi de rumb i de paradigma.

TERCER.- PEL QUE FA ALS RESIDUS MUNICIPALS

Constatem que l'actual model de gestió dels residus municipals **“ha tocat sostre”** i encara al voltant del 70% dels generats a Catalunya (2014) van a parar a abocadors o a cremar (en forns d'incineradores o en forma de CDR en cimenteres).

La consideració dels residus com a recursos que fa el PRECAT20 apunta vers la necessitat d'un nou model de gestió, però paradoxalment ens trobem que aquest nou programa bàsicament manté el mateix model de gestió dels residus municipals vigent fins ara. Creiem que el que caldria és una reorientació d'aquest model general per tal de posar tot l'èmfasi en els camins de sortida de la situació d'estancament actual.

Segons la diagnosi de la situació d'estancament, no marca les prioritats per assolir el canvi de direcció, que el mateix programa planteja, vers la prevenció i l'aprofitament dels residus com a recursos, especialment els residus orgànics, tot al contrari, que considerem un greu error, ja que prioritza el pre-tractament de la fracció resta.

Considerem sis àmbits sobre els que el PRECAT20 s'hauria de recolzar prioritàriament:

1. *Considerar els àmbits territorials del Pla territorial General de Catalunya (PTGC) per tal de derivar-ne estratègies i objectius territorials més enllà de les visions estrictament sectorials que deriven del PRECAT i el PRINFRECAT..*
2. *Concretar els objectius generals i també per territoris per a derivar-ne compromisos polítics.*
3. *Fer de la separació i tractament de qualitat de la fracció orgànica l'objectiu prioritari des de la perspectiva pública.*
4. *L'abandonament de la incineració com a sistema de tractament de final de canonada*
5. *Posar l'èmfasi i l'esforç en la prevenció i no en el tractament de la fracció resta.*
6. *Dur a terme els canvis normatius necessaris per avançar en la prevenció i el tancament del cycle dels materials.*

QUART.- PEL QUE FA ALS RESIDUS MUNICIPALS CAL AJUSTAR ELS OBJECTIUS DEL PRECAT I PINFRECAT ALS ÀMBITS TERRITORIALS DEL PLA TERRITORIAL GENERAL DE CATALUNYA (PTGR)

No entenem perquè, sent el Pla d'Infraestructures de Residus Municipals un Pla Territorial, no tinguin en compte ni tan sols en fa esment, els àmbits territorials del Pla Territorial General de Catalunya (PTGC). Però, sobretot, no s'entén que no hi hagi prevista una programació territorialitzada que prengui com a referència aquest PTGC en el marc del PRECAT20.

Catalunya és un territori divers. Aquesta diversitat queda recollida en la definició dels àmbits de planificació. En concret en tenim vuit: Terres de l'Ebre, Camp de Tarragona, Terres de Lleida, Comarques Centrals, Penedès, Regió Metropolitana de Barcelona, Comarques de Girona i Alt Pirineu i Aran, aquest darrer de fet susceptible de ser tractat de manera separada si cal, donada l'especificitat de l'Aran.

Cada àmbit, cada territori o regió, té la seva singularitat i una identitat que el caracteritza. Un element definidor de cada territori és el "seu" model econòmic específic que ve motivat per la singularitat i especificat que cada àmbit té.

Aquesta diversitat de territoris i de model socioeconòmic de cadascun d'ells comporta que, des d'un punt de vista sectorial, com és el cas que ens ocupa, en les polítiques de residus i recursos sigui possible identificar comportaments diferents que requereixen d'estratègies diferents

El reconeixement dels àmbits i dels objectius específics ha d'anar acompanyat de l'establiment d'uns indicadors i d'un procés d'avaluació permanent dels objectius fixats.

Aquesta manera de procedir permet "passar comptes" a cada territori i modular els esforços i les estratègies que cal seguir en cada cas. Per exemple podem potenciar les plantes de compostatge descentralitzades o agrícoles en entorns de marcat caire agrícola, com per exemple el Penedès o les Terres de l'Ebre, ...i podem potenciar el circuit de grans productors d'orgànica en zones densament poblades i amb un elevat nombre de menjadors col·lectius.

En resum amb el reconeixement dels àmbits o regions es simplifica la governança i permet establir les prioritats i objectius adequats a cada realitat territorial i, alhora, valorar i passar comptes de l'esforç que cada territori fa.

Establir objectius específics de gestió per a aquests àmbits contribuiria a reforçar-los com a àmbits de gestió territorial i ajudaria a donar proximitat a la consecució ciutadana dels objectius que s'hi establissin. Alhora, s'abordaria de manera clara la realitat de que en la Regió Metropolitana de Barcelona es genera el 60% dels residus municipals del país. No es pot repercutir a tot el país els efectes del model insostenible de l'AMB, no es pot "metropolitanitzar" tot Catalunya amb la seva diversitat de realitats.

Proposem:

- *Que al PRECAT s'expliciti l'existència dels àmbits de planificació territorials del PTGC i es formulin objectius específics per a cadascun d'ells, acompanyats d'uns indicadors objectius i un procés d'avaluació permanent.*
- *Amb el reconeixement dels àmbits territorial es simplifica la governança i permet valorar de manera adequada l'esforç que cada territori fa.*

CINQUÈ.- ELS OBJECTIUS

El Programa planteja els seus objectius de manera **poc clarificadora i poc precisa**.

Constatem que hi ha dos programes en un. Un primer és el que és concreta ara en els seus trets generals i un segon, que també es planteja ara, que es concretarà l'any 2016 a partir del treball que es faci, bàsicament, el 2015 i pel que ja es va tard.

D'entrada es diu que *"abans de 2016 es quantificarà tot el cicle de materials de Catalunya, amb vistes de fixar objectius per al desenvolupament d'una economia circular en un escenari 2020"*, també, abans del 2016 el programa planteja concretar objectius per als tractaments *(redefinir els objectius de valorització energètica amb CDR previstos al Pla de l'Energia i el Canvi Climàtic 2012-2020, limitació d'entrada de residus valoritzables a dipòsits controlats, màxims de residus biodegradables generadors de metà destinats als dipòsits controlats).*

Així, molts dels objectius queden per concretar i resten condicionats a estudis previs i que, en molts casos, **tampoc es marquen prioritats** en base a plantejaments estratègics ni instruments legals per assolir-los, sent la majoria d'ells són **poc ambiciosos**. També cal dir que, segons la nostra opinió, alguns dels objectius més paradigmàtics en prevenció i recuperació no s'hi adiuen amb la tebior dels instruments que hi van associats, el qual apunta a que s'haurà de posposar l'acompliment d'aquests a un posterior programa, tal i com ja ha passat amb els dos anteriors.

Cal que el pla faci una concreció d'objectius per materials i per sectors, tal i com el mateix pla reconeix (i pels que nosaltres hi afegiríem que també cal una concreció per àmbits territorials). Paral·lelament s'hauria d'aprofitar per desenvolupar les eines legals, reglamentàries i institucionals que han de fer possible que els objectius que es plantegin s'assoleixin i per tal que es puguin començar a aplicar-se, a més tardar, a finals del 2015.

Les nostres consideracions entre els objectius que es fan explícits i els que es volen concretar "abans del 2016". Comentarem valorem els principals.

Objectius de reducció:

- Reduir en un 15% els residus generats l'any 2020 en relació al 2010.
 - *L'objectiu és poc ambiciós perquè en els darrers anys la quantitat de residus ja ha baixat notablement degut a la caiguda del consum i a l'augment de "l'aprofitament irregular" dels recursos que hi ha als residus. Per això, considerem que s'hauria d'establir un 20% de reducció si del que es tracta és impulsar la prevenció.*
- Reduir les bosses comercials amb nanses d'un sol ús de plàstic no compostable en un 90% en la gran distribució i en un 50% al comerç urbà per al 2016 i per al 2020 el 90% de la totalitat.
 - *S'hauria d'establir la reducció del 90% de totes les bosses comercials d'un sol ús al 2016. Considerem que per assolir aquest objectiu cal aplicar un impost a aquestes bosses (o directament prohibir-les), ja que amb els actuals acords voluntaris no s'assolirà.*

Objectius de reutilització:

- Reutilització d'envasos per a l'any 2015 al circuit HORECA del 60% en aigua, 80% cervesa, 80% begudes refrescants i 50% vi, i del 15% dels envasos en la resta de canals de consum.
 - *No hi ha cap mesura ni actuació prevista per a que s'assoleixi aquest objectiu.*
 - *Creiem que l'objectiu podria ser més ambiciós per l'aigua envasada en el canal HORECA i plantejar també del 80%, tal com s'estableix per a les cerveses i les begudes refrescants.*
 - *L'objectiu del 15% en la resta de canals de consum, el considerem pobre ja que es podria assolir fàcilment el 50%, amb la implantació del sistema de dipòsit, devolució i retorn d'envasos per a determinades begudes.*
 - *Per assolir aquest objectiu s'hauria de garantir que els establiments de venda de begudes disposin d'oferta en envàs reutilitzables com a mínim d'aigua, sucs, refrescs, cerveses i llet.*

Objectius de recollida i recuperació:

- Assolir uns nivells mínims de valorització global (material i energètica) l'any 2020 d'un 65% dels residus generats a Catalunya
 - *S'hauria de plantejar assolir el 70% de recuperació només material. Hi ha pobles i comarques catalanes, així com regions i ciutats europees que ja hi ha arribat i superat. Al nostre entendre a Catalunya el repte es planteja, principalment a les àrees urbanes metropolitanes i a la part de la costa més freqüentada, el qual demana un marc de regulació i un esforç explícit.*
 - *També caldria aprovar un calendari d'objectius segons realitats territorials.*
 - *No s'hauria de comptabilitzar com a valorització els residus que s'incinerin (ni en les incineradores catalogades de valorització energètica). Cal que l'objectiu de valorització siguin material ja que aquesta es prioritària sobre l'energètica.*
- Incrementar la recollida selectiva dels residus municipals pel 2020 fins a un mínim del 60% i assolir, en conjunt, com a mínim que el 55% dels residus domèstics i comercials es destinin a preparació per a la reutilització i reciclatge (paper, metalls, vidre, plàstics, bioresidus i altres fraccions reciclables).
 - *Caldria anar abandonant el criteri de recollida selectiva i procedir a la recuperació material o efectiva.*
- o Valorització l'any 2020 com a mínim del 60% en pes dels residus orgànics biodegradables, amb un nivell d'impropis inferior al 10% en la recollida selectiva.

- *L'objectiu hauria de ser més ambiciós, ja que la FORM hauria de ser la recollida pública prioritària (pel seu valor ambiental i per la seva qualitat estratègica).*
 - *Els objectius haurien de ser expressats també en % la producció de compost i material estructurant orgànic pel sol, que pugui ser lliurat al medi en condicions acceptables.*
 - *Alhora és important que aquests objectius s'estableixin específicament adaptats als diferents àmbits territorials definits pel Pla Territorial de Catalunya.*
- Valorització l'any 2020, com a mínim del 75% en pes dels envasos generats
 - *En l'àmbit municipal, arribar a aquest objectiu no ha estat possible amb el sistema de recollida en contenidors de vorera en "àrees d'aportació" i el model de cinc fraccions, per tant, creiem que s'hauria de modificar el marc de condicions amb el que operen ara els municipis, com afavorir amb diversos instruments fiscals i d'incentius a sistemes de recollida con el porta a porta, el model Residu Mínim, el contenidor de materials reciclables,.....*
 - *Caldria concretar objectius intermedis per als propers anys i específics per a cadascun dels àmbits de gestió i dels tipus de material.*
 - *Caldria contemplar la implantació dels SDDR per a determinats envasos ajudaria a l'assoliment d'aquests objectius.*

Objectius de tractament:

- Valorització global (material i energètica) l'any 2020 d'un 65% dels residus generats a Catalunya
 - *Caldria fixar un calendari i pla d'abandonament de la crema de residus i del tancament de les incineradores en funcionament en l'actualitat. No procedir a fer les inversions milionàries previstes per les incineradors de Girona i Tarragona.*
 - *Descartar la crema de CDRs en cimenteres o altres instal·lacions industrials, amb la retirada de les autoritzacions ambientals a les cimenteres per a utilitzar CDRs.*
- Assegurar que a l'any 2020, el 100% dels residus siguin tractats abans de ser destinats a dipòsits controlats. I que a l'any 2018 la totalitat de la fracció resta generada a Catalunya rebi el tractament que permeti l'estabilització de la matèria orgànica continguda.
 - *El PRECAT fa èmfasi en les accions i les inversions en el tractament de la fracció resta i no en les accions que garanteixin una bona separació en qualitat i quantitat en l'origen de la brossa orgànica.*
 - *Proposem un sistema d'exempcions al pretractament del rebuig també com un nou incentiu dirigit a l'assoliment dels objectius del PRECAT20. Entenem que les exempcions al pretractament poden ajudar a accelerar la transició cap a sistemes de recollida en origen més intensius i que generin poca fracció resta i poc rebuig a tractar.*
 - *Cal concretar un pla d'aplicació de l'obligatorietat del pretractament per al rebuig i per a la brossa orgànica equiparable a rebuig (recollida separatament amb alt contingut d'impropis) en el que es concretin els ritmes, les possibles exempcions temporals i territorials i els criteris discriminadors que han d'adoptar les tarifes de tractament en funció de l'esforç i la qualitat en la prevenció i en la recollida selectiva dels residus, destacadament de la FORM, que fan innecessari aquest pretractament.*
 - *Caldria fixar objectius específics per a aquells municipis que tenen un baix índex de fracció resta i de poca presència de residus biodegradables en ella i no aplicar-ho indiscriminadament¹. Aquesta mesura posaria l'èmfasi dels recursos públics en la bona recollida selectiva i no en el bon pre-tractament de la fracció resta amb alt contingut de residus biodegradables.*

¹ Com s'està realitzant al Veneto on es fixa que els municipis amb una fracció resta inferior al 15% no han de dur la seva fracció resta a una planta de tractament mecànic biològic

Proposem:

- *En resum els objectius que es plantegen en general ens semblen poc ambiciosos. Proposem el 70% de recuperació efectiva pel 2024.*
- *Cal concreció d'objectius per materials i sectorials, i pels àmbits territorials del PTGC, paral·lelament s'hauria d'aprofitar per desenvolupar les eines legals, reglamentàries i institucionals que han de fer possible que els objectius que es plantegin s'assoleixin, sinó es pot quedar en "bones intencions", i per tal que es puguin començar a aplicar, a més tardar, a finals del 2017.*
- *La implantació dels Sistemes de dipòsit, devolució i retorn (SDDR) per a determinats residus i envasos permetria l'assoliment dels objectius.*
- *Caldría fixar un calendari i pla d'abandonament de la crema de residus i del tancament de les incineradores en funcionament en l'actualitat*
- *Descartar la crema de CDRs en cimiteres o altres instal·lacions industrials i la retirada de els autoritzacions a les cimiteres per a utilitzar CDRs*
- *Caldría fixar objectius específics per a aquells municipis que tenen un baix índex de fracció resta i poca presència de residus biodegradables, per a no fer obligatori el pre-tractament de forma indiscriminada. Aquesta mesura posaria l'èmfasi dels recursos públics en la bona recollida selectiva i no en el pre-tactament..*

SISÈ.- LA PRIORITAT DE LA RECOLLIDA PÚBLICA: LA FRACCIÓ ORGÀNICA (FORM)

Es manté el model de recollida selectiva sense fer, cap avaluació seriosa dels seus resultats, quan és constatable que el model definit per la intersecció entre el model de separació en cinc fraccions i el de recollida basat en contenidors oberts en vorera ha tocat sostre, tant quant a quantitat com a qualitat dels materials recollits selectivament. Per a l'ECRZ hi ha tot de consideracions a fer sobre aquest model².

La recollida selectiva de la fracció orgànica hauria de ser prioritària per a tota recollida pública, per tant s'ha de distingir de la resta i no presentar-se en el model de gestió com una recollida selectiva més. Tant els models de segregació com els sistemes de recollida o els incentius instrumentats per afavorir la recuperació de residus han de ser avaluats segons els resultats quantitius i qualitius obtinguts.

- L'objectiu del màxim d'impropis per a l'any 2020 podria ser perfectament del 5%, que és el que marca el llindar per a l'optimització de la qualitat, tot adaptant-lo, lògicament, de forma gradual als diferents àmbits territorials i a un procés de transició.
- El que és important és que s'assoleixi la recuperació efectiva de la FORM en forma de d'adob i estructurant orgànic i en aquest sentit es troba a faltar que el PRECAT20 marqui objectius concrets.
- Per al desenvolupament de la recollida i recuperació de la FORM, els incentius econòmics juguen un paper primordial. Un instrument seria elevar el cost d'entrada de la

²"Model de recollida i separació de residus" aportat per al debat en el III Fòrum de l'ECRZ.
http://estrategiaresiduzero.cat/index.php/documents/doc_download/31-presentacio-3er-forum-model-de-segregacio

FORM a les plantes de compostatge amb alt nivell d'impropis (cost gradual de 5 a 10%) lligat a l'augment del cànon que es paga a les plantes de tractament finalista. Els incentius han d'afavorir els municipis que recullin més i amb millor qualitat i, en definitiva, gravar els municipis que aporten menys FORM i de pitjor qualitat.

- L'actuació 94 nova versió del PRECAT20 parla de fer acords voluntaris amb les associacions de la restauració perquè facin la recollida de la FORM. L'època dels acords voluntaris ja s'està acabant, hauria de ser obligatori a tots els grans generadors i generadors de FORM d'origen no domèstic o bé que els costos en la gestió dels residus separant la FORM i no fent-ho fossin considerablement diferents.
- Fer obligatòria per a tots els municipis utilitzar la bossa compostable (o sense bossa quan sigui factible), milloraria la seva qualitat. Hi ha moltes maneres de fer assequible l'ús de la bossa compostable i el cost es compensa amb els beneficis de tractament.
- Per a fomentar l'ús del compost és imprescindible que aquest sigui de bona qualitat. Si no es contemplen mesures per canviar el sistema actual de recollida de la FORM i millorar-ne així la qualitat i la quantitat no es trencaran les actuals tendències d'estancament. També caldria prendre mesures per tal de no barrejar en les Plantes de Compostatge la FORM de procedència de municipis amb baix nivell d'impropis amb la de procedència de FORM barrejada ja que el resultat és "desincentivador" i empitjora la qualitat de la resta de la FORM, no es dona visibilitat i coherència pública a les bones pràctiques.
- No s'entén que no hi hagin actuacions prioritàries per al foment de les plantes de compostatge agrícola i descentralitzades (un model que és majoritari a Àustria i alguns Lands d'Alemanya). Aquest fora el millor sistema de donar sortida als residus orgànics, entre d'altres avantatges i beneficis, a la major part del territori del país.
- El programa preveu "impulsar sistemes de garantia de la qualitat del compost", sense concretar quines. En aquest sentit proposem, fer cas a les empreses del sector del compostatge i crear (com a d'altres països de la CE) un sistema de certificació de la qualitat del compost, amb coordinació amb l'European Compost Network ³.

Proposem:

- La recollida selectiva de la fracció orgànica dels residus municipals (FORM) ha de ser prioritària per a tota recollida pública
- L'objectiu del màxim d'impropis per a l'any 2020 podria ser perfectament del 7% i al 2024 el 5%
- Es troba a faltar que el PRECAT20 en marqui objectius concrets de recuperació efectiva de la FORM en forma d'adob i d'estructurant orgànic.
- Elevar el cost d'entrada de la FORM a les plantes de compostatge amb alt nivell d'impropis (cost gradual de 5 a 10%) lligat a l'augment del cànon que es paga a les plantes de tractament finalista. Els incentius han d'afavorir els municipis que recullin més i amb millor qualitat i, en definitiva, gravar els municipis que aporten menys FORM i de pitjor qualitat.
- Hauria de ser obligatori a tots els grans generadors i generadors de FORM d'origen no domèstic.

³ <http://www.compostnetwork.info/>

- Fer obligatòria per a tots els municipis utilitzar la bossa compostable (o sense bossa quan sigui factible), milloraria la qualitat
- Prioritzar un pla de plantes de tractament de la orgànica, així com les inversions, de les plantes de compostatge agrícola i/o descentralitzades.
- La creació (com a d'altres països de la CE) d'un sistema de certificació de la qualitat del compost.
- Prioritzar amb els incentius necessaris, el sistema de recollida selectiva porta a porta, o d'altres sistemes que dificultin l'anonimat (cubells d'edifici, sistemes de targetes magnètiques als contenidors per habitacles concrets,....)

SETÈ.- EL MODEL PROPOSAT POSA TOT EL SEU ÈMFASI I ESFORÇ EN EL TRACTAMENT DE LA FRACCIÓ RESTA.

El PRECAT i el Pla Territorial d'Infraestructures estableixen que al 2020 tots els residus siguin tractats abans de ser abocats, amb algun tractament previ. Doncs, generalitza el pre-tractament⁴.

Posar l'esforç en el pre-tractament -el 90€ de les inversions compromeses del Pla d'infraestructures són pel tractament finalista i pel tractament de la fracció resta- i considerar-lo bàsic en el model a aplicar en la major part del territori català, és contraposat i contraproduent amb l'objectiu de posar el major èmfasi en l'eficàcia recuperadora dels sistemes de segregació i la recollida selectiva.

Aquest model de gestió vigent, basat en el pretractament, respon doncs a la realitat material i territorial subjacent que fa que més del 60% de la fracció resta dels residus municipals es generin en la Regió Metropolitana de Barcelona i, alhora, a la corresponent no assumptió de responsabilitats ambientals per part dels seus gestors públics, sobretot, i subsegüentment per la manca de voluntat d'apostar per la recollida selectiva de qualitat tot acceptant la proposta d'una suposada «solució tecnològica» que no “destorbi” ni als ciutadans ni als sectors empresarials dels residus.

Aquest objectiu general que planteja el Pla Territorial d'Infraestructures persevera en l'error de considerar la diversitat territorial sota un model de tractament que, substancialment, va esdevenir de la necessitat de tractar grans volums de residus municipals en massa, una necessitat que és més punyent en les àrees metropolitanes del país, i significativament, a l'àrea metropolitana de Barcelona. El pretès desequilibri territorial no està, doncs, com diu el nou pla d'infraestructures, en que no s'ha completat el desplegament d'infraestructures de tractament previ a la disposició dels residus en dipòsits controlats.

No hi ha dubte que els efectes territorials d'una opció o altre tenen conseqüències molt diferents i, per tant, els resultats finals obtinguts també ho seran.

Si mirem l'estat actual de desenvolupament d'aquestes instal·lacions de pre-tractament (ECOPARCS), veurem que la major part del territori podria estalviar-se-les amb una bona recollida de la fracció orgànica que eviti que els residus biodegradables vagin a abocador i que farà disminuir dràsticament la quantitat i pes de la fracció resta, i la complexitat i cost del seu tractament.⁵

⁴ Tractament mecànic-biològic

⁵ Document de reflexió i propostes per a Catalunya de l'experiència de la Regió del Veneto i del document de l'Escola Agrària del Parco di Monza

Punts febles del model actual de gestió basat en el “pretractament” avaluat des de l'experiència adquirida els darrers anys i des dels objectius orientats a la prevenció.

1a. Hi ha una manca de claredat sobre tractaments i destins dels residus que dificulta la transparència i l'avaluació pública de la seva gestió per part dels municipis i dels ciutadans. Així doncs manquen dades de rendiment i eficiència de les plantes i de la composició dels materials sortints en forma de rebuig. Tampoc la qualitat dels materials recuperats és prou clara de cara a la seva reintroducció als cicles productius.

2a. Hi ha una manca d'equanimitat vers l'esforç ciutadà i municipal en la separació en origen dels residus municipals. Una millor separació en origen no queda reflectida en els resultats recuperadors conseqüents ni en mecanismes de discriminació i realimentació positiva que faci justes i transparents les tarifes i el càrrec del cànon.

3a. Es permet i es fomenta la relaxació de municipis i ciutadans vers el compliment de la llei catalana de residus i dels seus objectius preventius, sobretot pel que fa a la recollida separada de la brossa orgànica amb qualitat (ja que les instal·lacions són gestionades de manera que permeten rebre els residus orgànics amb un alt nivell d'impropis) i a la recuperació d'envasos i embalatges segregats adequadament en origen.

4. Augmenta el cost públic de gestió dels residus municipals sense obtenir avenços clars en la seva reducció i el seu reciclatge. S'opta per invertir en instal·lacions centralitzades de gran capacitat en lloc de descentralitzar la gestió de la fracció orgànica recollida amb qualitat.

5. S'encobreix la responsabilitat dels productors que posen al mercat productes que esdevenen residus (destacadament envasos i embalatges i altres problemàtics) al fer-ne una recuperació en massa de baixa qualitat, el qual provoca que els materials recuperats en plantes de tractament de residus en massa no siguin pagats de la mateixa manera que els materials recuperats en plantes de selecció d'envasos.

No es pot obligar als municipis a pagar més per a la estabilització d'uns residus que van a abocador, quan es possible fer que aquests mateixos municipis;

- millorin els resultats de la recollida i tractament de la FORM mitjança sistemes de recollida selectiva més ajustats a les respectives realitats, i aplicar models de selecció i recollida més eficients,
- inverteixin en sistemes de compostatge descentralitzats i acollits al principi de proximitat i simplicitat tecnològica.

Impulsar una bona recollida selectiva en origen de la matèria orgànica dels residus municipals segueix sent la millor aposta per a seguir avançant cap a una societat ecològicament sostenible pel que fa a gestió de residus, és a dir, respecte a l'economia de materials i d'energia i respecte a reducció de la contaminació i millora de la salut ambiental.

Proposem:

- Reformular l'objectiu general pel que fa a infraestructures de pre-tractament plantejat pel nou Pla Territorial d'Infraestructures. Cal preveure una capacitat màxima instal·lada d'acord als objectius finals del programa i d'acord a la seva distribució territorial (la nostra proposta general és considerar un rebuig MÀXIM del 30% respecte al total de residus generats a l'inici de vigència del programa).
- Que l'esforç econòmic i de participació de municipis i ciutadans ha d'anar dirigit prioritàriament a objectius de prevenció ambiental i de recollida selectiva i recuperació ecològica de la matèria orgànica.

- Invertir en recursos públics en la millora dels sistemes de recollida és més convenient i eficient que fer-ho en sistemes de pre-tractament per a la major part del territori i per a la major part de l'entramat municipal català.

Que l'obligació al pre-tractament abans d'anar a abocador no s'apliqui fins a l'any 2020 en aquells territoris i municipis pels quals:

- S'estableixi i s'apliqui un pla de reducció de la quantitat de residus biodegradables que van a abocador (per tal de complir i sobrepassar els objectius de la directiva 1999/31/CE, relativa a l'abocament de residus), tot posant l'esforç en la recollida selectiva dels residus biodegradables i especialment de la fracció orgànica dels residus municipals (FORM).
- La principal funció del pretractament abans d'anar a abocador acabi sent, no l'estabilització dels residus biodegradables, sinó la recuperació de materials susceptibles de quedar supeditats a mesures preventives i de "responsabilitat ampliada del productor", moment en el qual el cost d'inversió i de gestió de les activitats recuperadores haurien de recaure, principalment, sobre els productors i distribuïdors d'aquests residus derivats de productes (envasos i embalatges, utensilis d'usuar i llençar, aparells electrònics, residus problemàtics, ...) i no indiscriminadament sobre les taxes de residus, els pressupostos municipals i, en general, sobre el conjunt de la ciutadania.

Per tal d'optimitzar les inversions i d'incentivar l'aposta dels ens locals per la prevenció de residus i la recollida selectiva de qualitat es proposa un sistema d'exempcions al pretractament del rebuig.

- 1a. Definir un sistema d'objectius operatius i d'incentius per àmbits territorials i calendaritzar-los.
- 2a. Posar en marxa plans de millora de la qualitat de la recollida de la fracció orgànica i de prevenció i reducció del rebuig mitjança recollides selectives abans de fer obligatori el pretractament a abocador.
- 3a. No fer obligatori el pretractament per als municipis que obtinguin òptims resultats de recollida selectiva de residus biodegradables i d'altres fraccions recuperables a fi d'eximir-los del seu cost.
- 4a. Limitar la capacitat del pretractament i del tractament final d'acord al sistema de recollida optimitzat d'acord als objectius del PRECAT20 i d'acord a les exempcions que aquí es plantejen.
- 5a. Replantejar les condicions d'inversió i d'explotació de les plantes en funcionament i en projecte

VUITÈ.- L'ABANDONAMENT DE LA INCINERACIÓ COM A SISTEMA DE TRACTAMENT DE FINAL DE CANONADA. EL PRECAT PROMOU LA INCINERACIÓ

El Pla no sols manté la crema de residus com una opció vàlida de tractament dels residus en massa, sinó que la consolida i expandeix. El model de gestió preveu aquesta crema de residus tant directament en incineradores com també en forns d'instal·lacions industrials (cimenteres, bòbiles,...) en forma de "combustibles derivats de residus" (CDR), o com a biomassa.

Des de l'ECRZ constatem que al potenciar aquesta pràctica el que s'està provocant és augmentar la dispersió de contaminants persistents en el medi derivats de la combustió de residus municipals en incineradores, cementeres, plantes de biomassa i forns industrials (dioxines, furans i altres compostos orgànics, metalls pesants, partícules fines, ...-). El resultat directe serà doncs un augment de la presència de contaminants en el nostre organisme i un deteriorament general de la salut pública, el que entra en conflicte amb el principi anunciat pel mateix programa de "protecció de la salut humana i del medi ambient" i la "contribució a la lluita contra el canvi climàtic".

Catalunya no compleix els objectius de reducció dels GEH, i hauria de reduir un 40% les emissions de GEH, en un 40% al any 2030 i en un 20% a l'any 2020⁶. Ja que la crema de residus contribueix a l'emissió d'aquests gasos, ara es un bon moment de marcar els objectius d'un calendari d'abandó pel 2030 d'aquesta pràctica de tractament de residus de final de canonada.

A més, està suficientment comprovat i contrastat que la recuperació de materials presents als residus és més eficient energèticament que la seva "recuperació energètica", per tant, el que s'hauria d'esperar d'un programa de gestió, fora l'abandonament gradual d'aquesta pràctica més que la seva consolidació.

El Pla deixa entreveure que la valorització energètica és inoqüa per al medi i la salut (en l'informe de sostenibilitat ambiental preliminar ni en parla de la contaminació que es genera amb la crema de residus) i torna a usar el terme "eliminació de residus" que en el debat de llei de residus es va aconseguir substituir pel de "disposició dels residus", tot apel·lant a les lleis físiques de la termodinàmica.

Cal tenir en compte que les infraestructures son un instrument i que mai poden ser un objectiu per elles mateixes. És fonamental tenir en compte que sovint les infraestructures existents son un fre al canvi de model en l'estratègia a seguir en la gestió residus motivat pels costos associats que tenen. Aquí podem parlar tant d'incineradores o crema de residus en cimiteres, com abocadors, com ecoparcs. Per aquest motiu és fonamental reavaluar les infraestructures existents i les inversions programades en aquestes i determinar si es poden desprogramar algunes de les inversions previstes.

Proposem:

- Cal reformular l'objectiu general pel que fa a infraestructures de pre-tractament plantejat pel nou Pla Territorial d'Infraestructures.
- Entenem que invertir en recursos públics en la millora dels sistemes de recollida és més convenient i eficient que fer-ho en sistemes de pre-tractament per a la major part del territori i per a la major part de l'entramat municipal català.
- Cal preveure una capacitat màxima instal·lada d'acord als objectius finals del programa i d'acord a la seva distribució territorial (la nostra proposta general és considerar un rebuig del 30% respecte al total de residus generats a l'inici de vigència del programa).
- Reavaluar les infraestructures existents i les inversions programades en aquestes i determinar si es poden desprogramar algunes de les inversions previstes.
- El Pla hauria de disposar d'un Programa de tancament de les incineradores fins a l'any 2020
- Descartar els CDRs com a combustibles alternatius i retirar les autoritzacions del seu ús en cimiteres

⁶ Aquests objectius Catalunya els hauria de complir, ha declarat recentment el President Artur Mas, sobre la Cimera de París

NOVÈ.- ELS CANVIS NORMATIUS NECESSARIS PER AVANÇAR EN LA PREVENCIÓ I EL TANCAMENT DEL CICLE DELS MATERIALS

El PRECAT20 obra un punt d'oportunitat per fonamentar el desenvolupament de nous instruments legals i reglamentaris que permetin capgirar la realitat actual. Una realitat on:

- no hi ha restriccions a la generació de residus,
- les responsabilitats estan mal distribuïdes,
- no s'aplica íntegrament la responsabilitat ampliada del productor, i
- on la major part dels residus van a tractament de final de canonada.

Considerem que el principi de responsabilitat ampliada del productor, ja anunciat en el nostre ordenament legal bàsic i també incorporat, com hem vist, en el nou programa general de gestió, ha de jugar **un paper més important** en la distribució de responsabilitats entre els àmbits públic i privat en quant a la gestió dels residus.

Propostes que hauria d'incorporar el programa en tres àmbits que considerem bàsics per a avançar en els canvis normatius:

A. Modificació dels cànon sobre la disposició i la incineració de residus municipals.

Conjuntament amb el nou PRECAT20, s'han presentat les modificacions al Parlament.

Els cànon sobre la disposició final dels residus necessiten una reformulació, ja que tal com està ara plantejat ja ha esgotat el seu recorregut.

- Considerem **limitat l'augment gradual del cànon** que es planteja per tal que sigui realment dissuasiu i aporti els recursos necessaris per a fomentar la recuperació de la FORM i la resta de materials, quan es demostrat que és un instrument eficaç per aconseguir la reducció de la fracció resta.
- No hi trobem cap raó perquè el cànon per incinerar tingui **l'import fixat en la meitat** que el cànon per abocar. No ho trobem justificat, doncs el programa de gestió considera ambdós destins dels residus com tractaments finalistes a evitar.
- La transparència i la informació al ciutadà sobre els efectes del cànon formen part del paquet de reformes que cal endegar quant a modificar els incentius econòmics. Canviar el sistema de taxes i generalitzar la informació detallada sobre els costos de gestió municipal dels residus ha de ser un altre pas important en aquesta direcció.
- El programa preveu que el repartiment del cànon vagi també, en un 50%, adreçat a finançar tractaments. Creiem que s'hauria de limitar aquest destí del 50% sols al tractament de la FORM separada amb qualitat.
- S'introdueix també un cànon sobre els residus industrials, però és preocupant que, abans de l'aprovació del PRECAT20, aquest hagi quedat parcialment desactivat en la tramitació parlamentària de la "LLEI 2/2014, del 27 de gener, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic" supeditant-lo a la manca d'acords voluntaris dels sectors vers la reducció dels residus.

B. L'estratègia europea per a l'ús eficient dels recursos, junt amb els objectius de descarbonització de les nostres economies per tal de contrarestar el canvi climàtic, obren també la porta a introduir nous criteris com la fiscalitat ambiental en la gestió dels residus i que no desenvolupa el Programa:

- La valoració de la petjada de carboni per productes ha possibilitat, per exemple, que es puguin justificar sistemes impositius sobre determinats productes amb l'objectiu públic de contribuir a la prevenció dels residus i a la reducció d'emissió de gasos d'efecte hivernacle. Aquest pas és del tot necessari quan del que es tracta és de ser justos alhora

de distribuir la responsabilitat ambiental dels residus més enllà de la valoració sobre els efectes climàtics de l'estricta gestió d'aquests residus.

- L'actual model manté la recollida d'envasos com una categoria assimilable a les altres recollides quan aquesta es fonamenta en una segregació per producte (l'envàs) en detriment de fer-ho seguint criteris d'eficàcia recuperadora de materials. Aquesta concepció posa l'administració pública sota els paràmetres de recollida i control marcats pels sectors empresarials de l'envàs i l'embalatges i alhora sense que aquests n'assumeixin tota la responsabilitat.
- L'actual realitat municipal combina diferents models de segregació de residus i diferents models de recollida amb resultats en alguns casos força exit en quant a objectius de recuperació i prevenció (recollida porta a porta, recollida orgànic-inorgànic (Residu Mínim), recollida multi-material recuperable (Osona),...).

Aquesta varietat de models de segregació i recollida hauria de ser reconeguda i feta explícita pel model general de gestió de residus municipals català i, per tant, pel nou programa de gestió, com a una realitat que està consolidada. Caldria que apostés per aquests models, una de les propostes seria discriminar positivament aquests models de segregació i recollida de millors resultats de gestió de residus.

Ja seria hora d'anar més enllà dels acords voluntaris que planteja el programa i entrar a regular aspectes de les pràctiques de producció o distribució que són generadores de residus i que desplacen una responsabilitat que és privada a l'àmbit públic:

- Aplicant la normativa vigent de la Responsabilitat Ampliada del Productor (RAP) tot revisant la legislació i els acords referits als Sistemes Integrats de Gestió de residus – SIG- per a que aquests es facin càrrec de tots els residus que esdevinguin dels productes que les seves empreses associades posin al mercat, quedin sotmesos a l'autoritat pública pel que fa a controls de gestió i avaluació de resultats i deixin d'actuar en règim de monopoli⁷.
- Impulsant nous SIG's per a nous tipus de residus pel que encara no s'ha fet efectiva la responsabilitat dels productor.
- Instaurant els Sistemes de Dipòsit, Devolució i Retorn per tal que el retorn es converteixi en la norma i es permeti desenvolupar pràctiques de reutilització i mercats i activitats d'aprofitament de materials en condicions de major qualitat social i ambiental.
- Aplicant impostos ambientals sobre determinats productes (productes d'un sol ús, productes problemàtics per al medi, ...).

C. El PRECAT20 com una oportunitat per a la prevenció en la generació de residus.

Entre les actuacions previstes pel PRECAT20, hi ha una bona part que preveuen la necessitat de desenvolupaments legals o reglamentaris que afavoreixin la implantació de mesures de reducció de residus i consum de materials, i de la Responsabilitat Ampliada del Productor d'una manera més intensa i generalitzada.

Però, la majoria d'aquestes actuacions que preveu el PRECAT estan condicionades al desenvolupament de la legislació estatal, però nosaltres plantejem, que des de Catalunya,

⁷ I no com passa ara amb els envasos, on les administracions locals i la Generalitat de Catalunya se'n fan càrrec, els recullen, els classifiquen i, en el seu cas, els tracten, sota la fiscalització dels consorcis privats associats en règim de monopoli (SIG's). Amb l'ordenament actual les administracions són les que fan la feina mentre que els consorcis d'empreses paguen (una part) del cost, recullen tota la informació i avaluen i exposen els resultats de l'esforç públic i ciutadà en relació als objectius generals de recuperació marcats per la legislació europea. Una inversió de funcions entre administració pública i sector privat digna de països sub-democràtics.

s'hauria d'exercir la capacitat normativa mediambiental pròpia fins que aquesta s'adeqüi del tot a la realitat catalana. Considerem que es un bon moment per anar modelant una Llei Catalana de Prevenció de Residus i ús eficient dels recursos per abans de finalitzar el 2016.

Proposta de Llei que si volem ambiciosa, la Llei marc hauria d'incloure, entre d'altres aspectes els mecanismes per fer una transició cap a un model de producció i consum que redueixi l'explotació de recursos naturals i que permeti la reintroducció dels residus com a matèria primera a la indústria i l'agricultura. Canvis que promoguin una reconversió del sistema productiu cap a una producció neta, una agricultura i ramaderies ecològiques i una desmaterialització dels serveis que garanteixin la incorporació dels passius ambientals als balanços empresarials, tot evitant el traspàs de costos a la societat.

Hem seleccionat del PRECAT actuacions que podrien obrir camí per a una nova Llei Catalana de prevenció de residus, Llei de prevenció com una llei marc que emparés altres lleis o reglaments específics que desenvolupessin i concretessin les actuacions generals marcades per aquesta llei marc.

Com exemple i en concret, el programa obre tímidament la porta, però insuficientment i sense voluntat política, molts dels casos depenent del Govern Central, les següents actuacions que seran aspectes a legislar en una nova Llei de Prevenció:

Actuació n.097: Valorar la possible implantació d'un sistema de dipòsit, devolució i retorn per als envasos d'un sol ús d'àmbit domiciliari.

....,
*En funció dels resultats de l'estudi, s'impulsarà l'adopció d'un sistema d'aquestes característiques a nivell estatal.
En cas que aquesta mesura no s'adopti amb caràcter estatal, i sempre i quant no s'assoleixin els objectius previstos en el marc del Programa amb els sistemes de recollida actuals, s'optarà per la implantació d'un sistema d'aquest tipus únicament a nivell català*

Proposem: considerem que ja està prou demostrat la viabilitat ambiental, social i econòmica del sistema per aplicar-ho ja a Catalunya.

Actuació n. 076: Desenvolupament de la responsabilitat ampliada del productor per a fluxos de residus específics.

....,
*Impuls, a nivell comunitari o estatal, del desenvolupament de normativa per tal de fer extensiu el principi de responsabilitat ampliada del productor a noves categories de productes, de manera que els fabricants i/o comercialitzadors dels mateixos hagin de fer-se càrrec de finançar la correcta gestió dels seus productes un cop esdevenen residus.
Així mateix, es desenvoluparan acords voluntaris amb els sectors productius responsables en major mesura de la generació de residus, ja sigui a través dels seus processos de producció o a la finalització de la vida útil dels productes fabricats.*

Actuació n.079: Impuls d'una modificació de la Llei d'envasos per tal que s'ampliï la responsabilitat del productor als envasos comercials i industrials

*S'impulsarà una modificació de la normativa d'envasos estatal per a que afecti als envasos comercials i industrials.
En cas de no produir-se aquesta modificació, es realitzarà un estudi dels costos econòmics derivats de la gestió dels envasos d'origen comercial i, en funció dels resultats, s'optarà*

per la celebració d'acords voluntaris amb el sector d'empreses envasadores d'aquests productes en tots els formats materials (paper/cartró, plàstic, metall, etc...).
En aquest context, s'impulsarà que s'estudii i s'apliquin criteris relacionats amb el sobreenvasat, tant pel que fa al sobreenvasat com a les mesures per limitar-lo.

DESÈ.- MATÈRIA DE SOLS CONTAMINATS

Fem també unes apreciacions sobre l'àmbit de sols contaminats:

Annex 13: Les accions. Acció 026. Integració dels informes en matèria de sòls en el procediment administratiu relatiu a la prevenció i control integrat de la contaminació

Per protegir el sòl de les activitats humanes, però també els humans i els ecosistemes de la contaminació del sòl, el PRECAT20 estableix com a objectiu estratègic en matèria de sòls "protegir el sòl com a medi bàsic i recurs de caràcter no renovable". El seu desenvolupament fonamenta la protecció i recuperació de sòls des del punt de vista de protegir-ne les funcions biològiques i estructurals. Parla de processos d'erosió i degradació, de manteniment del contingut orgànic i la capacitat de fixació de CO₂, etc.

Però si bé aquest és un objectiu molt necessari, la protecció de la salut humana i els ecosistemes respecte les contaminacions històriques derivades de les activitats especialment industrials és també de vital importància i no sembla tenir una posició massa destacada en el programa d'actuacions.

Proposem:

Considerem en aquest sentit que el grau de contaminació que actualment mostren molts emplaçaments fa necessària la introducció amb urgència d'un objectiu estratègic ambiciós orientat a "protegir la salut humana i els ecosistemes respecte la contaminació existent en els emplaçaments actualment contaminats". Sense atorgar-li el grau d'objectiu estratègic aquest sempre serà un element no prioritari en la política de sòls.

Acció 029. Elaboració d'un cens d'emplaçaments amb contaminacions històriques i emplaçaments abandonats"

El PRECAT vol que a l'any 2050 a Catalunya s'hagi avançat significativament en la compatibilitat entre el desenvolupament d'activitats humanes, especialment en l'àmbit productiu, i la protecció del sòl, i s'hagi avançat molt significativament en la restauració de sòls contaminats. Aquest objectiu fa referència explícita a la contaminació dels sòls per l'ús industrial d'emplaçaments. En canvi, el pla d'actuacions és molt feble en aquest sentit.

La gravetat dels impactes que la contaminació dels sòls pot tenir sobre la salut humana i els ecosistemes és reconeguda a nivell europeu, i en l'àmbit científic i de les institucions governamentals el seu coneixement cada cop està més desenvolupat¹. Però en canvi, la traducció d'aquest coneixement en una regulació rigorosa que protegeixi respecte els severos impactes actuals i potencials que pot comportar continua desmorant-se.

Tot i l'existència d'una proposta d'Estratègia temàtica per a la protecció del sòl en l'àmbit de la UE, la seva encara manca de fortalesa legal fa que les regions continuïn incloent l'estratègia sobre sòls contaminats dins l'estratègia de gestió de residus, diluint així la importància d'aquesta problemàtica i comportant l'establiment d'uns objectius febles i poc ambiciosos en els seus desenvolupaments regionals². Així finalment, regions competents com Catalunya arrosseguen el tractament indirecte, parcial i insuficient d'aquest important aspecte ambiental. La inclusió dins el PRECAT20 del programa d'actuacions en matèria de sòls contaminats pateix també d'aquestes mancances i deficiències.

Considerant doncs que el PRECAT20 és la referència a nivell català per a les actuacions que es duran a terme en els propers anys en l'àmbit de la contaminació i restauració dels sòls es fan les següents consideracions:

Establir objectius específics en recuperació de sòls contaminats:

En aquest sentit el subobjectiu 3a.2 s'orienta a "Identificar i caracteritzar la totalitat de les activitats potencialment contaminants del sòl, i avançar en la prevenció de la contaminació del sòl i en la reducció del nombre d'emplaçaments que es troben efectivament contaminats".

Si bé es valora molt positivament l'assoliment del mapeig complert a nivell de Catalunya de la contaminació de sòls (aspecte que per altra banda ja porta un cert retard), no es valora tant positivament el fet de no contemplar objectius quantitatius en la reducció del nombre d'emplaçaments que es troben efectivament contaminats i per tant, en la restauració efectiva d'aquests emplaçaments amb l'objectiu temporal 2020.

Tampoc es fa suficient esment de la responsabilitat de les activitats industrials respecte els emplaçaments històricament contaminats. Seria necessari desenvolupar actuacions per a l'assoliment d'un major grau d'implicació, més enllà de poder oferir-los instruments econòmics per fer front als estudis de caracterització i els processos de descontaminació.

Modificar les particularitats del procediment de sòls contaminats

Escurçar el marc temporal en què s'aconsegueix solucionar els problemes de contaminació d'un emplaçament concret

La normativa vigent determina que el responsable d'actuar sobre un sòl tindrà el termini d'un any per a procedir a les actuacions de recuperació un cop s'ha declarat sòl contaminat. Aquesta declaració només es fa efectiva un cop s'han realitzat tots els estudis pertinents i s'ha avaluat el risc per la salut humana i els ecosistemes de la contaminació detectada. Però el ritme en què actualment es realitzen els protocols d'identificació, caracterització i avaluació dels risc és insostenible i no pot ser, com està passant, que hagin de passar més de deu anys entre que un operador inicia els tràmits per identificar el grau d'afectació del seu emplaçament, fins que es determina el tractament necessari per a la seva recuperació.

Per tant, considerem que el programa d'actuació hauria de marcar camins per reformular les diferents fases del procés, especialment de cara a escurçar els terminis exigits per llei per a què els operadors o responsables d'actuar executin els treballs necessaris amb el mínim temps possible.

Com es duu a terme el procés d'avaluació del risc de la contaminació dels sòls

Actualment el procediment de sòls contaminats deixa la decisió sobre la necessitat de declarar un sòl com a contaminat i per tant, la necessitat de realitzar algun tipus d'actuació per a la seva descontaminació, a l'informe sobre l'avaluació del risc de la contaminació existent. La forma com actualment es realitza aquesta avaluació però, pateix de certes mancances que el pla d'actuacions hauria de contemplar i pretendre solventar:

La rigorositat amb què s'elaboren aquests informes per empreses no especialitzades i no avesades a l'anàlisi sanitari i toxicològic de l'afectació de la contaminació present als sòls, que gaudeix d'un factor multicriterial que actualment no s'està tenint en compte, banalitza en excés la forma de determinar si existeix realment risc per la salut humana o dels ecosistemes.

El fet de regir-se en criteris purament tecnocràtics fa que només es consideri l'avaluació del risc en una situació en què les condicions de l'emplaçament, així com les funcions a les què està destinat són inamovibles en el temps, posposant la necessitat d'actuar en un temps futur i agreujant la situació de risc. A més, aquells paràmetres pels què no existeix una legislació explícita que marqui els valors de toxicitat de referència són obviats de l'anàlisi encara que existeixi coneixement efectiu sobre els possibles impactes per la salut que

poden comportar. D'aquesta manera s'eludeix la responsabilitat objectiva derivada d'aquest coneixement no legislat.

Un dels principals criteris, si no el què més, per actuar d'aquesta manera és l'elevat cost econòmic que pot arribar a suposar la recuperació d'un sòl contaminat. Es determina per tant, un criteri de "sostenibilitat econòmica" que es contraposa fortament al principi de precaució i a la garantia de protecció de la salut de les persones i els ecosistemes a migllarg termini.

Proposem:

És en aquest sentit, que considerem que seria necessària la inclusió en el programa d'una actuació orientada a elaborar una guia d'avaluació del risc derivat de la contaminació del sòl que inclogués la perspectiva multicriterial de les disciplines anomenades, el principi de precaució, la possibilitat d'escenaris futurs diferents als què actuen en el moment de fer l'anàlisi, així com les condicions que haurien de complir les entitats habilitades per poder realitzar l'avaluació del risc des d'aquest punt de vista.

ONZÈ: ELS COSTOS ECONÒMICS DEL PRECAT20

Primer de tot observem que el pressupost global del PRECAT20 a la versió anterior de l'abril de 2014, el pressupost era de 820.907.346€ i en la darrera versió que ara està en exposició pública es de 752.882.138€, uns 68.025.208€ menys, un 8'3% inferior.

A la Taula 30. Pressupost del PRECAD20 desglossat per objectius principals, plana 133 de la Memòria, al concepte del pressupost global 9 "Disposar d'una xarxa d'infraestructures de gestió de residus adaptada a les necessitats territorials, econòmiques i tècniques de Catalunya" contempla un pressupost de 450.191.294€, uns 44.136 € més que el pressupost de la versió de l'abril del 2014, i el concepte 7 "Suprimir progressivament la disposició de residus valoritzables" de 650.000€ versió 2014 passa a 675.000€ amb un augment de 25.000€.

Observem que l'import de la majoria dels conceptes es redueix, excepte el de tractament de la fracció resta o no seleccionada en origen. Doncs augmenta les accions del tractament de la resta en detriment de la prevenció i la recuperació material.

A més l'import del concepte 9 que es el pressupost del conjunt d'accions que planteja el PINFRECAT20, que es detalla a la memòria econòmica del Pla, no son pas 450.191.294€ (punt 9 del pressupost PRECAT20) sinó 361.847.158€. Doncs, podem observar dos aspectes significatius, que solament augmenta el pressupost d'un pressupost global que es redueix, aquells accions dirigides al tractament resta i l'altre que no hi ha concordança amb els pressuposts dels dos Pla i Programa.

A la Taula 31. Pressupost del PRECAT20 per jerarquia de gestió de residus observem que passa el mateix, que s'augmenta el tractament de final de canonada i es redueix la prevenció i valorització.

Concepte	Pressupost abril 2014 en €	Pressupost 2015 en €	Diferència €	En %
Prevenció	108.115.000	90.971.001	17.143.999	-16
Valorització*	521.788.500	473.202.863	48.585.637	-9,4
Disposició	39.545.000	39.600.000	55.000	+0,14
Altres**	151.458.847	149.108.276	2.350.571	-1,6
TOTAL	820.907.346	752.883.138	68.025.208€	-8,3

**Desconeixem si també contempla valorització energètica*

*** Sòls contaminants i actuacions transversals que no es defineixen, que valorem positivament l'augment de 150.000€*

En la memòria econòmica del PINFRECAT20, pagina 5 a l'apartat 3.4 "Actuacions amb finançament compromès per subvencions ja resoltes", a la Taula apareixen noves actuacions que en els altres dos pressuposts anteriors no apareixien com; l'adequació i millora eficiència energètica de la planta incineradora de Tarragona en 15.000.000€; Desenvolupament de centres de transferència en 600.000€ i un concepte de solament 600.000€ en promoció de plantes petites de FORM. Inversió disponible total de 114.907.159€.

Detectem una diferència important en inversió per incineració i transferència, i les plantes de compostatge descentralitzades.

Del pressupost global previst en les actuacions de la versió del 2014, era d'un total de 401.847.159€ i la darrera versió de 361.847.159€. Una reducció d'uns 40 milions d'euros.

Resum inversions

Centres de tractament resta*	197.489.928
Incineració	78.000.000
Ampliacions o millores abocadors	36.375.489
Millores tractament biologic FORM i plantes descentralitzades**	20.000.000
Centres de transferencia	5.000.000
Ampliació deixalleries	16.000.000
millora triatge	3.981.742
altres optimització energpetica instalacions	5.000.000
	361.847.159

**Alguns d'aquests Centre de tractament contempla el tractament de la FORM i no comptem amb les xifres per restar-ho, però el que si cal destacar es que d'aquests 45.000.000€ son per finançar les obres de remodelació de l'Ecoparc 1.*

*** Per Plantes descentralitzades solament es preveuen 5.000.000€*

Percentatges de les prioritats en les inversions

Tractament finalista*	114.375.489	31,6
Tractament resta*	197.489.928	54,57
Form	20.000.000	5,52
Altres de valorització efectiva	19.981.742	5,5
		97,19

** Per a incineració i abocament.*

*** Tractament resta sense restar algunes actuacions de tractament FORM*

Amb aquestes xifres, la valoració que en fem es, que les prioritats del Programa i el Pla son apostar pel tractament de la fracció resta i el tractament finalista. Doncs, en els pressuposts es on es veu la prioritat i la realitat de les actuacions i estratègies, que en aquest cas del PRECAT la seva lògica es l'augment de del tractament de final de canonada i la disminució de la prevenció.

Proposem:

Revisar les previsions de despesa i d'inversions tot auditant les necessitats de les instal·lacions que no són recuperadores per tal de seguir funcionant sense fer ampliacions. Això hauria de permetre alliberar recursos i fer possible que la inversió anés destinada a fer els canvis de sistema de recollida i vers l'aplicació de responsabilitat dels productors que es proposa en les al·legacions fetes a aquest PRECAT.

DESÈ: RESUM DE LES PROPOSTES

Amb els arguments i propostes sobre les prioritats que pensem que caldria que apuntalés aquest programa i que no ho fa, amb el que hem vist del pressupost queda ben pelés que aquest programa no es el que necessita el nostre país per avançar cap a un canvi d'estratègies a curt, mig i llarg termini i per avançar cap a una realitat Residu Zero.

Per aquest motiu demanem que es retiri aquest PRECAT20 i s'engegui de forma urgent, un procés de redacció i debat territorial amb els ens locals i els diferents sectors de la societat catalana que apunti en direcció cap a un model ambiciós que garanteixi, amb totes les eines i canvis normatius necessaris, avançar en l'aprovació d'un model que aposti realment cap a la prevenció, la producció neta i l'ús eficient dels recursos.

En el cas de les infraestructures, proposem que no es dediqui cap recurs públic més en les actuacions d'ampliacions d'abocadors, de millores d'incineradores, ni de plantes de tractament resta,, fins que no es defineixi el nou programa que ha d'invertir totalment les tendències i les prioritats. No compartim la proposta d'afavorir la iniciativa privada en les inversions de les infraestructures, així com tampoc que es dediqui part de la recaptació del cànon per finançar actuacions d'infraestructures de tractament de la resta i de tractament finalista.

Barcelona, 16 de desembre de 2015